

5. Wyznaczanie ogniskowej soczewki

(1 tydzień, 6 pkt.)

Zagadnienia: soczewka cienka, obraz pozorny i rzeczywisty, równanie soczewki, powiększenie

literatura: Hal80,481÷490; Hal98,439÷469; Szy2,287÷297.

Celem doświadczenia jest obserwacja obrazu rzeczywistego tworzonego przez soczewkę skupiającą, sprawdzenie równania soczewki oraz wzoru na powiększenie soczewki.

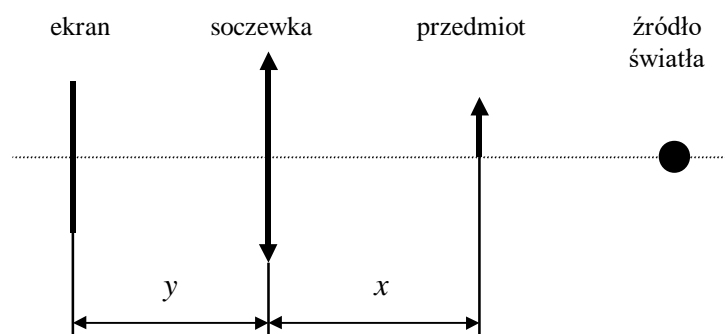
1. Przeprowadzenie pomiarów

W zestawie znajduje się biały ekran, soczewka skupiająca, rysunek na matówce (przedmiot) oraz źródło światła służące do oświetlenia przedmiotu, patrz rysunek 5.1. Ustawiamy przedmiot w odległości około 80 cm od ekranu i zmieniamy położenie soczewki. Obserwujemy obraz powstający na ekranie. Dobieramy natężenie oświetlenia tak, by obraz był dobrze widoczny.

W pewnym położeniu tworzy się ostry obraz powiększony. Mierzymy odległości x i y . Następnie mierzymy odległość pomiędzy wybranymi punktami na rysunku (wysokość przedmiotu, d) oraz pomiędzy odpowiednimi punktami na ekranie (wysokość obrazu, h).

Zmieniamy położenie soczewki tak, by uzyskać ostry obraz pomniejszony. Możemy zmienić natężenie oświetlenia w uzyskania lepszego obrazu. Ponownie mierzymy x , y , d i h .

Następnie zmieniamy położenie przedmiotu i przeprowadzamy analogiczne pomiary.

Rys. 5.1 Schemat układu optycznego

2. Opracowanie wyników

W pierwszej części eksperymentu sprawdzamy zależność

$$\frac{1}{x} + \frac{1}{y} = \frac{1}{f}, \quad (5.1)$$

gdzie f jest ogniskową soczewki. W tym celu przedstawiamy na wykresie zależność $1/x+1/y$ od y/x . Sprawdzamy, czy punkty układają się na linii poziomej i jeśli tak, to wyznaczamy wartość ogniskowej.

W drugiej części eksperymentu przedstawiamy na wykresie zależność powiększenia (stosunku wysokości obrazu i przedmiotu h/d) od stosunku odległości y/x . Sprawdzamy, czy punkty układają się na linii prostej przechodzącej przez zero. Sprawdzamy, czy współczynnik kierunkowy tej linii w granicach błędu jest równy 1.